

МЕТОДИЧНО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ РЕЙТИНГУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ ЗВО В УКРАЇНІ

Шевченко І.Ю., д-р екон. наук, професор

Тодорова А.С., здобувач вищої освіти

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Постановка проблеми. Система вищої освіти в Україні знаходиться в очікуванні масштабної модернізації, анонсованої Міністерством освіти і науки на численних брифінгах і нарадах: як очікується, мережа закладів вищої освіти (далі – ЗВО) буде зменшена до 100 суб'єктів [1]. Попри те, що по суті реформа модернізації мережі ЗВО в Україні вже почалася, про що свідчать відповідні кейси об'єднань або приєднань ЗВО у Харкові, Дніпрі, Одесі тощо, досі не оприлюднено критеріїв, на підставі яких буде прийматися рішення щодо необхідності укрупнення того чи іншого ЗВО. Така невизначеність логічно створює підґрунтя для дискусій і формування різних підходів до рейтингування ЗВО у даному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемним питанням оцінювання конкурентоспроможності ЗВО та, відповідно, їх рейтингування присвячені наукові праці когорти українських дослідників. Так Т. Олендр з-поміж усіх рейтингів ЗВО виділяє як основні рейтинги «THES», «ARWU» та «Webometrics Ranking» [2]. А. Ржевська віддає перевагу таким престижним світовим рейтингам ЗВО як «Шанхайський рейтинг університетів» і «рейтинг університетів Таймз» [3]. Більш детально рейтинги ЗВО (як світові, так і національні) розглянули Л. Валенкевич і О. Фінкільштейн, дослідивши методики складання рейтингів «QS», «Times», «Webometrics», «Шанхайський рейтинг наукових університетів», «Компас», «Національна система рейтингового оцінювання ВНЗ», «рейтинг ЮНЕСКО «ТОП-200. Україна»» [4]. А. Бідюк приділила увагу рейтингам ЗВО на міжнародному рівні («Academic Ranking of World Universities», «QS World University Rankings», «Times Higher Education World Reputation», «Webometrics») та на національному рівні («Топ-200 Україна», «Рейтинг Scopus», «Рейтинги ЗВО освітнього порталу Osvita.ua», «Топ-50 ВНЗ України за оцінками роботодавців журналу Фокус») [5]. О. Кулініч і Н. Федоренко ретельно вивчили особливості складання таких світових рейтингів ЗВО як «ARWU», «Webometrics», «4ICU», «PRSPWU», «CWTS», «QS», «The Times», «UI Green Metric», «URAP», «CWUR», «GWC», «U-Multirank», «SCImago Institutions» [6].

Натомість деякі науковці не лише досліджували існуючі рейтинги ЗВО, а й пропонували власне бачення рейтингування університетів, академій, інститутів.

До прикладу, Л. Петренко, В. Семко та Д. Юшкова запропонували методику рейтингування ЗВО для абітурієнтів і роботодавців [7]; І. Шевченко — методику рейтингування ЗВО за рівнем міжнародного визнання [8] та методику рейтингування ЗВО за рівнем привабливості для партнерства в сфері дуальної освіти [9].

Невирішені складові загальної проблеми. Вважаємо, що рейтинг ЗВО в умовах модернізації мережі ЗВО в Україні має враховувати як міжнародний і національний рейтинги університетів, академій, інститутів, так і їх рейтинг з позиції ключових стейкхолдерів (зокрема, абітурієнтів).

Формулювання цілей статті. Метою статті є розроблення методично-прикладних аспектів рейтингування закладів вищої освіти в умовах модернізації мережі ЗВО в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для обґрунтування місця університетів, академій, інститутів у модернізованій мережі ЗВО України авторами пропонується система рейтингування за критеріями «визнання експертами» та «визнання абітурієнтами».

Критерій «визнання експертами» — це знаходження університету, академії, інституту в престижних рейтингах ЗВО.

Для України оберемо три основні рейтинги ЗВО — QS World University Rankings, Times Higher Education World University Rankings і рейтинг «Топ-200 Україна». QS World University Rankings передбачає оцінювання ЗВО за академічною репутацією, репутацією роботодавця, цитуваннями, міжнародним і студентським коефіцієнтами [10]. Times Higher Education World University Rankings надає характеристику таким аспектам розвитку ЗВО як викладання, дослідження, цитування, міжнародна діяльність і практична значимість [11]. Рейтинг «Топ-200 Україна» включає значно ширший перелік індикаторів, ніж передбачений QS World University Rankings і Times Higher Education World University Rankings, зокрема Scopus, Webometrics, THE University Impact Rankings, UniRank та інші важливі показники [12].

У контексті того, що модернізація мережі ЗВО передбачає, що в Україні залишиться тільки 100 університетів, академій, інститутів, пропонуємо присвоєння ЗВО наступних балів:

- 0 балів – ЗВО не входить до топ-100 українських ЗВО у рейтингу;
- 1 бал – ЗВО займає 81–100 місце у рейтингу з-поміж українських ЗВО;
- 2 бали – ЗВО займає 61–80 місце у рейтингу з-поміж українських ЗВО;
- 3 бали – ЗВО займає 41–60 місце у рейтингу з-поміж українських ЗВО;
- 4 бали – ЗВО займає 21–40 місце у рейтингу з-поміж українських ЗВО;
- 5 балів – ЗВО входить до топ-20 українських ЗВО у рейтингу.

Інформаційною базою для формування рейтингу ЗВО України за критерієм «визнання експертами» є Інтернет-ресурси відкритого доступу: topuniversities.com; timeshighereducation.com; euroosvita.net.

Критерій «визнання абітурієнтами» – це знаходження університету, академії, інституту в топ-5 ЗВО з найбільшою кількістю поданих абітурієнтами заяв на вступ.

Такий аналіз слід здійснювати у розрізі спеціальностей: для України — за спеціальностями відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [13].

Присвоєння балів ЗВО буде мати такий вигляд:

- 0 балів — ЗВО не входить до топ-5 ЗВО країни з найбільшою кількістю поданих абітурієнтами заяв на вступ;
- 1 бал — ЗВО займає 5-е місце у рейтингу ЗВО країни з найбільшою кількістю поданих абітурієнтами заяв на вступ;
- 2 бали — ЗВО займає 4-е місце у рейтингу ЗВО країни з найбільшою кількістю поданих абітурієнтами заяв на вступ;
- 3 бали — ЗВО займає 3-є місце у рейтингу ЗВО країни з найбільшою кількістю поданих абітурієнтами заяв на вступ;
- 4 бали — ЗВО займає 2-ге місце у рейтингу ЗВО країни з найбільшою кількістю поданих абітурієнтами заяв на вступ;
- 5 балів — ЗВО займає 1-ше місце у рейтингу ЗВО країни з найбільшою кількістю поданих абітурієнтами заяв на вступ.

Інформаційною базою для формування рейтингу ЗВО України за критерієм «визнання абітурієнтами» є дані Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

Враховуючи велику кількість спеціальностей, за якими в Україні здійснюється підготовка ЗВО фахівців і професіоналів, і практичну неможливість одним університетом, академією, інститутом здійснювати підготовку фахівців і професіоналів за всіма спеціальностями, критерій «визнання абітурієнтами» буде формуватися як 10% загальної суми отриманих балів для кожного конкретного учасника рейтингу.

Відповідно, максимально можливий бал ЗВО за сукупністю двох критеріїв буде складати 20 балів:

- за критерієм «визнання експертами» — 15 балів;
- за критерієм «визнання абітурієнтами» — 5 балів.

Після визначення бальних оцінок ЗВО, пропонується їх наступне рейтингування (табл. 1).

Таблиця 1

**Рейтингування ЗВО за критеріями «визнання експертами»
та «визнання абітурієнтами»**

Рейтинг ЗВО	Інтервал сукупної рейтингової оцінки ЗВО, бали	Місце в модернізованій мережі ЗВО (так/ні)
Дуже високий (ДВ)	$15 < x$	так
Високий (В)	$10 < x < 15$	так
Середній (С)	$5 < x < 10$	так
Посередній (П)	$3 < x < 5$	так (за умов стратегічної важливості для функціонування економіки та суспільства)
Низький (Н)	$1 < x < 3$	ні
Дуже низький (ДН)	$x < 1$	ні

Джерело: розроблено авторами.

Як бачимо з табл. 1, у модернізованій мережі ЗВО в Україні однозначно не буде місця тим університетам, академіям, інститутам, сукупна рейтингова оцінка яких за критеріями «визнання експертами» та «визнання абітурієнтами» буде меншою трьох балів, що відповідає низькому та дуже низькому рейтингам. У той же час залишення в модернізованій мережі ЗВО університетів, академій, інститутів із посереднім рейтингом можливе лише за умови їх стратегічної важливості для функціонування економіки та суспільства.

Застосуємо розроблену методіку рейтингування ЗВО за критеріями «визнання експертами» та «визнання абітурієнтами» до університетів, академій, інститутів м. Харків для обґрунтування їх потенційного місця у модернізованій мережі ЗВО України.

Відповідно до даних Єдиної державної електронної бази з питань освіти, мережа ЗВО м. Харків включає 34 суб'єкти: Державний біотехнологічний університет; Харківська гуманітарно-педагогічна академія; Національна академія Національної гвардії України; Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; Національний університет цивільного захисту України; Національний фармацевтичний університет; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; Харківський інститут економіки ринкових відносин та менеджменту; Харківський інститут кадрів управління; Харківський міжнародний медичний університет; Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»; Харківський інститут медицини та біомедичних наук; Харківський технологічний університет «ШАГ»; Інститут «Харківська школа архітектури»; Харківський інститут бізнесу і менеджменту; Харківський університет; Українська інженерно-педагогічна академія; Український державний університет залізничного транспорту; Харківська державна академія дизайну і мистецтв; Харківська державна академія культури; Харківська державна академія фізичної культури; Міжрегіональна Академія управління персоналом; Харківський інститут управління; Харківський національний автомобільно-дорожній університет; Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця; Харківський національний медичний університет; Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; Харківський національний університет внутрішніх справ; Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна; Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського; Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова; Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба; Харківський національний університет радіоелектроніки [14].

За результатами діяльності у 2023 р. до QS World University Rankings з-поміж усіх ЗВО України увійшли лише 11 університетів: Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Національний

технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; Національний університет «Львівська політехніка»; Сумський державний університет; Національний університет «Києво-Могилянська академія»; Одеський національний університет імені І.І. Мечникова; Львівський національний університет імені Івана Франка; Харківський національний університет радіоелектроніки; Національний університет біоресурсів і природокористування України [15].

Відповідно, три харківські університети (Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; Харківський національний університет радіоелектроніки) отримують по 5 балів за підкритерієм «QS World University Rankings» критерію «визнання експертами», решта 31 ЗВО м. Харків за даним підкритерієм отримують 0 балів.

До Times Higher Education World University Rankings за результатами діяльності у 2023 р. було включено 14 ЗВО України: Сумський державний університет; Національний університет «Львівська політехніка»; Харківський національний університет радіоелектроніки; Львівський національний університет імені Івана Франка; Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара; Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна; Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича; Національний авіаційний університет; Національний університет біоресурсів і природокористування України; Ужгородський національний університет [16].

Відповідно, чотири ЗВО м. Харків (Харківський національний університет радіоелектроніки; Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна) отримують по 5 балів за підкритерієм «Times Higher Education World University Rankings» критерію «визнання експертами», решта 30 харківських університетів, академій, інститутів за даним підкритерієм отримують 0 балів.

За підкритерієм «рейтинг «Топ-200 Україна»» критерію «визнання експертами» ЗВО м. Харків за результатами діяльності у 2023 р. рейтинговані у вигляді табл. 2.

В десятці найкращих вузів України три з м. Харкова. Зокрема, Харківський національний університет імені В. В. Каразіна (3 місце), Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (7 місце) та Харківський національний університет радіоелектроніки (9 місце). 12 вузів входили до першої сотні.

Рейтингові місця ЗВО м. Харків у рейтингу «Топ-200 Україна 2023»

Рейтингове місце ЗВО [17]	Назва ЗВО	Бали*
3	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	5
7	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	5
9	Харківський національний університет радіоелектроніки	5
18	Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»	5
23	Харківський національний медичний університет	4
25	Національний фармацевтичний університет	4
33	Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова	4
50	Харківський національний автомобільно-дорожній університет	3
51	Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди	3
59	Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця	3
63	Український державний університет залізничного транспорту	2
72	Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого	2
78	Національний університет цивільного захисту України	2
83	Міжрегіональна Академія управління персоналом	1
85	Харківський національний університет внутрішніх справ	1
117	Українська інженерно-педагогічна академія	0
121	Державний біотехнологічний університет	0
122	Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба	0
151	Харківська державна академія дизайну і мистецтв	0
158	Харківська державна академія культури	0
163	Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»	0
173	Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського	0
177	Харківська державна академія фізичної культури	0
199	Національна академія Національної гвардії України	0

*Джерело: сформовано авторами; * визначено авторами.*

Для рейтингування ЗВО м. Харків за критерієм «визнання абітурієнтами» скористаємося даними Єдиної державної електронної бази з питань освіти. Для цього у пошуковикі «Вступ 2023» Єдиної державної електронної бази з питань освіти [18] поставимо фільтри «бакалавр», «на основі ПЗСО», «Харківська область» і будемо по чергово змінювати спеціальності.

Табл. 3 містить рейтингування ЗВО м. Харків за критерієм «визнання абітурієнтами» за результатами приймальної кампанії 2023 р. Перша трійка найкращих вузів — Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» та Харківський національний університет радіоелектроніки.

Таблиця 3

Рейтинг ЗВО м. Харків за критерієм «визнання абітурієнтами» у 2023 р.

Місце	Назва ЗВО	Загальна сума отриманих балів	Всього балів за критерієм «визнання абітурієнтами»
1	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	25	2,5
2	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	23	2,3
3	Харківський національний університет радіоелектроніки	11	1,1
4	Харківський національний автомобільно-дорожній університет	10	1,0
5	Державний біотехнологічний університет	9	0,9
5	Український державний університет залізничного транспорту	9	0,9
7	Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»	8	0,8
7	Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого	8	0,8
9	Національний університет цивільного захисту України	6	0,6
10	Харківська державна академія дизайну і мистецтв	5	0,5
11	Харківський національний медичний університет	3	0,3
11	Харківська державна академія культури	3	0,3
11	Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського	3	0,3
11	Харківська державна академія фізичної культури	3	0,3
11	Міжрегіональна Академія управління персоналом	3	0,3
16	Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова	2	0,2
16	Харківський національний університет внутрішніх справ	2	0,2
16	Українська інженерно-педагогічна академія	2	0,2
19	Національний фармацевтичний університет	1	0,1
19	Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди	1	0,1
19	Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця	1	0,1
22	Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба	0	0
22	Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»	0	0

22	Національна академія Національної гвардії України	0	0
22	Харківська гуманітарно-педагогічна академія	0	0
22	Харківський інститут економіки ринкових відносин та менеджменту	0	0
22	Харківський інститут кадрів управління	0	0
22	Харківський міжнародний медичний університет	0	0
22	Харківський інститут медицини та біомедичних наук	0	0
22	Харківський технологічний університет «ШАГ»	0	0
22	Інститут «Харківська школа архітектури»	0	0
22	Харківський інститут бізнесу і менеджменту	0	0
22	Харківський університет	0	0
22	Харківський інститут управління	0	0

Джерело: складено авторами.

Узагальнимо результати рейтингування ЗВО м. Харків за критеріями «визнання експертами» та «визнання абітурієнтами» у 2023 р. (табл. 4).

Таблиця 4

Рейтинг ЗВО м. Харків за критеріями «визнання експертами» та «визнання абітурієнтами» у 2023 р.

Місце	Назва ЗВО	Всього балів за критерієм «визнання експертами»	Всього балів за критерієм «визнання абітурієнтами»	Загальна кількість балів	Рейтинг ЗВО
1	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	15	2,5	17,5	ДВ
2	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	15	2,3	17,3	ДВ
3	Харківський національний університет радіоелектроніки	15	1,1	16,1	ДВ
4	Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»	10	0,8	10,8	В
5	Харківський національний медичний університет	4	0,3	4,3	П
6	Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова	4	0,2	4,2	П
7	Національний фармацевтичний університет	4	0,1	4,1	П
8	Харківський національний автомобільно-дорожній університет	3	1	4	П

9	Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди	3	0,1	3,1	П
9	Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця	3	0,1	3,1	П
11	Український державний університет залізничного транспорту	2	0,9	2,9	Н
12	Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого	2	0,8	2,8	Н
13	Національний університет цивільного захисту України	2	0,6	2,6	Н
14	Міжрегіональна Академія управління персоналом	1	0,3	1,3	Н
15	Харківський національний університет внутрішніх справ	1	0,2	1,2	Н
16	Державний біотехнологічний університет	0	0,9	0,9	ДН
17	Харківська державна академія дизайну і мистецтв	0	0,5	0,5	ДН
18	Харківська державна академія культури	0	0,3	0,3	ДН
18	Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського	0	0,3	0,3	ДН
18	Харківська державна академія фізичної культури	0	0,3	0,3	ДН
21	Українська інженерно-педагогічна академія	0	0,2	0,2	ДН
22	Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба	0	0	0	ДН
22	Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»	0	0	0	ДН
22	Національна академія Національної гвардії України	0	0	0	ДН
22	Харківська гуманітарно-педагогічна академія	0	0	0	ДН
22	Харківський інститут економіки ринкових відносин та менеджменту	0	0	0	ДН
22	Харківський інститут кадрів управління	0	0	0	ДН
22	Харківський міжнародний медичний університет	0	0	0	ДН
22	Харківський інститут медицини та біомедичних наук	0	0	0	ДН
22	Харківський технологічний університет «ШАГ»	0	0	0	ДН

22	Інститут «Харківська школа архітектури»	0	0	0	ДН
22	Харківський інститут бізнесу і менеджменту	0	0	0	ДН
22	Харківський університет	0	0	0	ДН
22	Харківський інститут управління	0	0	0	ДН

Джерело: розроблено авторами.

Висновки з проведеного дослідження. Отримані результати свідчать, що мінімальний бар'єр у три бали подолали тільки 10 ЗВО м. Харків, що становить 29,41%. Саме ці ЗВО — Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харківський національний університет радіоелектроніки, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Харківський національний медичний університет, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Національний фармацевтичний університет, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця — своїми рейтинговими показниками доводять своє право на входження до модернізованої мережі ЗВО України.

Перелік посилань

1. Кількість університетів в Україні хочуть скоротити втричі: з більш ніж 300 залишиться всього 100. URL: <https://shkola.obozrevatel.com/ukr/news/kilkist-universitetiv-v-ukraini-hochut-skorotiti-vtrichi-z-bilsh-nizh-300-zalishitsya-vsogo-100.htm> (дата звернення: 18.02.2024).
2. Олендр Т.М. Рейтинги вищих навчальних закладів як інструмент відображення якості вищої освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка.* 2010. № 1. С. 8–14.
3. Ржевська А.В. Рейтинги університетів як явище сучасного простору вищої освіти. *Науковий вісник Донбасу.* 2011. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_3_19 (дата звернення: 18.02.2024).
4. Валенкевич Л.П., Фінкільштейн О.В. Аналіз сучасних рейтингів вищих навчальних закладів як інструменту оцінки якості вищої освіти. *Теорія та практика державного управління.* 2013. Вип. 3. С. 156–163.
5. Бідюк А. Рейтингування в оцінюванні конкурентоспроможності закладів вищої освіти. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* 2019. № 4. С. 95–108. DOI: [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2019\(105\)08](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2019(105)08) (дата звернення: 18.02.2024).
6. Кулініч О.А., Федоренко Н.М. Теоретичні аспекти формування

рейтингової вагомості закладів вищої освіти. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2019. Т. 25. № 1. С. 84–93. DOI: 10.24263/2225-2924-2019-25-1-10

7. Петренко Л.А., Семко В.В., Юшкова Д.А. Обґрунтування методики побудови рейтингу закладів вищої освіти для абітурієнтів та роботодавців. *Стратегія економічного розвитку України*. 2018. № 42. С. 244–255.

8. Шевченко І. Ю. Конкурентоспроможність закладів вищої освіти України: проблеми та перспективи: монографія. Tallinn: Teadmus OÜ, 2023. 252 с.

9. Шевченко І.Ю. Регулювання розвитку автомобілебудування України: монографія. Харків: ФОП Бровін О.В., 2019. 556 с.

10. QS World University Rankings. URL: <https://www.topuniversities.com/qs-world-university-rankings> (дата звернення: 25.02.2024).

11. World University Rankings. THE (Times Higher Education). URL: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings> (дата звернення: 25.02.2024)..

12. Топ-200 Україна. URL: <https://euroosvita.net/index.php/?category=1&id=7923> (дата звернення: 25.02.2024).

13. Про затвердження Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>(дата звернення: 28.02.2024).

14. Реєстр суб'єктів освітньої діяльності. Заклади вищої освіти: Харківська область. *Єдина державна електронна база з питань освіти*. URL: <https://registry.edbo.gov.ua/vishcha-osvita/63/> (дата звернення: 01.03.2024).

15. QS World University Rankings 2024: Top global universities. URL: <https://www.topuniversities.com/world-university-rankings> (дата звернення: 01.03.2024).

16. The Times Higher Education World University Rankings 2024. URL: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2024/world-ranking> (дата звернення: 01.03.2024).

17. Рейтинг університетів України «Топ-200 Україна 2023». URL: <https://euroosvita.net/index.php/?category=1&id=7923> (дата звернення: 01.03.2024).

18. Вступна кампанія 2023. Кількість заяв, допущених до конкурсу. *Єдина державна електронна база з питань освіти*. URL: <https://vstup2023.edbo.gov.ua/statistics/requests-by-university/> (дата звернення: 03.03.2024).

References

1. They want to reduce the number of universities in Ukraine by three times: from more than 300, only 100 will remain [Kilkist universytetiv v Ukraini khochut skorotyty vtrychi: z bilsh nizh 300 zalyshytsia vsoho 100], available at: [33](https://shkola.obozrevatel.com/ukr/news/kilkist-universitetiv-v-ukraini-hochut-</p></div><div data-bbox=)

skorotiti-vtrichi-z-bilsh-nizh-300-zalishitsya-vsogo-100.htm (last accessed 18.02.2024).

2. Olendr, T.M. (2010). Ratings of higher educational institutions as a tool for reflecting the quality of higher education [Reitynhy vyshchych navchalnykh zakladiv yak instrument vidobrazhennia yakosti vyshchoi osvity], *Scientific Notes of the Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Series: Pedagogy*, No. 1, P. 8–14.

3. Rzhevskaya, A.V. (2011). University ratings as a phenomenon of the modern space of higher education [Reitynhy universytetiv yak yavlyshche suchasnoho prostoru vyshchoi osvity], *Scientific Bulletin of the Donbass*, No. 3, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_3_19 (last accessed 18.02.2024).

4. Valenkevych, L.P., Finkilshtein, O.V. (2013). Analysis of modern ratings of higher educational institutions as a tool for assessing the quality of higher education [Analiz suchasnykh reitynhiv vyshchych navchalnykh zakladiv yak instrumentu otsinky yakosti vyshchoi osvity], *Theory and Practice of State Management*, Vol. 3, P. 156–163.

5. Bidiuk, A. (2019). Ranking in assessing the competitiveness of higher education institutions [Reitynhuvannia v otsiniuvanni konkurentospromozhnosti zakladiv vyshchoi osvity], *Foreign Trade: Economy, Finance, Law*, No. 4, P. 95–108. DOI: [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2019\(105\)08](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2019(105)08).

6. Kulinich, O.A., Fedorenko, N.M. (2019). Theoretical aspects of the formation of the rating importance of higher education institutions [Teoretychni aspekty formuvannia reitynhovoi vahomosti zakladiv vyshchoi osvity], *Scientific Works of the National University of Food Technologies*, Vol. 25, No. 1, P. 84–93. DOI: [10.24263/2225-2924-2019-25-1-10](https://doi.org/10.24263/2225-2924-2019-25-1-10).

7. Petrenko, L.A., Semko, V.V., Yushkova, D.A. (2018). Justification of the methodology of rating higher education institutions for applicants and employers [Obgruntuvannia metodyky pobudovy reitynhu zakladiv vyshchoi osvity dlia abiturientiv ta robotodavtsiv], *Strategy of Economic Development of Ukraine*, No. 42, P. 244–255.

8. Shevchenko, I.Yu. (2023). Competitiveness of higher education institutions of Ukraine: problems and prospects [Konkurentospromozhnist zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy: problemy ta perspektyvy]: monograph, Tallinn: Teadmus OÜ, 252 p.

9. Shevchenko, I.Yu. (2019). Regulation of the development of the automotive industry of Ukraine [Rehuliuivannia rozvytku avtomobilebuduvannia Ukrainy]: monograph, Kharkiv: FOP Brovin O.V., 556 p.

10. QS World University Rankings, available at: <https://www.topuniversities.com/qs-world-university-rankings> (last accessed 25.02.2024).

11. World University Rankings. THE (Times Higher Education), available at: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings> (last accessed 25.02.2024).

12. Top-200 Ukraine [Top-200 Ukraina], available at: <https://euroosvita.net/index.php/?category=1&id=7923> (last accessed 25.02.2024).

13. On approval of the List of fields of knowledge and specialties for which higher education applicants are trained [Pro zatverdzhennia Pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisnuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity]: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 29, 2015, No. 266, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%9F> (last accessed 28.02.2024).

14. Register of subjects of educational activity. Institutions of higher education: Kharkiv region [Reiestr subiektiv osvitnoi diialnosti. Zaklady vyshchoi osvity: Kharkivska oblast], *The Only State Electronic Database on Education Issues*, available at: <https://registry.edbo.gov.ua/vishcha-osvita/63/> (last accessed 01.03.2024).

15. QS World University Rankings 2024: Top global universities, available at: <https://www.topuniversities.com/world-university-rankings> (last accessed 01.03.2024).

16. The Times Higher Education World University Rankings 2024, available at: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2024/world-ranking> (last accessed 01.03.2024).

17. Ranking of universities of Ukraine "Top-200 Ukraine 2023" [Reitynh universytetiv Ukrainy «Top-200 Ukraina 2023»], available at: <https://euroosvita.net/index.php/?category=1&id=7923> (last accessed 01.03.2024).

18. Entry campaign 2023. Number of applications admitted to the competition [Vstupna kampaniia 2023. Kilkist zaiav, dopushchenykh do konkursu], *The Only State Electronic Database on Education Issues*, available at: <https://vstup2023.edbo.gov.ua/statistics/requests-by-university/> (last accessed 03.03.2024).

РЕФЕРАТИ ABSTRACTS

УДК 378; JEL Classification: I 21

Шевченко І.Ю., Тодорова А.С. МЕТОДИЧНО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ РЕЙТИНГУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ ЗВО В УКРАЇНІ

Мета: розроблення методично-прикладних аспектів рейтингування закладів вищої освіти в умовах модернізації мережі ЗВО в Україні. **Методика дослідження:** метод аналізу та синтезу, системний підхід, метод узагальнення, метод порівняння, критичний аналіз. **Результати:** розроблено методіку рейтингування закладів вищої освіти, що базується на критеріях «визнання експертами» та «визнання абітурієнтами». Критерій «визнання експертами» — це знаходження університету, академії, інституту в престижних рейтингах закладів вищої освіти (для України: QS World University Rankings, Times Higher Education World University Rankings, рейтинг «Топ-200 Україна»). Критерій «визнання абітурієнтами» — це знаходження університету, академії, інституту в топ-5 закладів вищої освіти з найбільшою кількістю поданих абітурієнтами заяв на вступ. Апробовано розроблену методіку рейтингування закладів вищої освіти, що базується на критеріях «визнання експертами» та «визнання абітурієнтами», на прикладі університетів, академій, інститутів м. Харків в умовах модернізації мережі ЗВО в Україні. За результатами рейтингування виявлено, що лише 10 закладів вищої освіти (29,41%) м. Харків подолали мінімальний бар'єр у три бали та підтвердили право на входження до модернізованої мережі ЗВО в Україні. **Наукова новизна:** розроблена методіка рейтингування закладів вищої освіти відрізняється від вже наявних рейтингів університетів, академій, інститутів поєднанням критеріїв «визнання експертами» та «визнання абітурієнтами». **Практична значущість:** розроблена методіка рейтингування закладів вищої освіти, що базується на критеріях «визнання експертами» та «визнання абітурієнтами», є актуальною в умовах анонсованої Міністерством освіти і науки масштабної модернізації мережі ЗВО в Україні.

Ключові слова: рейтинг; заклад вищої освіти; модернізація; експерт; абітурієнт.

UDC 378; JEL Classification: I 21

Shevchenko I.Yu., Todorova A.S. METHODOLOGICAL AND APPLIED ASPECTS OF RATING INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION UNDER THE MODERNIZATION OF THE HEI NETWORK IN UKRAINE

Purpose: development of methodological and applied aspects of rating institutions of higher education under the modernization of the HEI network in Ukraine. **Methodology of research:** method of analysis and synthesis, systematic approach, method of generalization, method of comparison, critical analysis. **Findings:** the methodology for rating institutions of higher education based on the criteria of "recognition by experts" and "recognition by applicants" was developed. The criterion of "recognition by experts" is the presence of a university, academy, institute in prestigious rankings of higher education institutions (for Ukraine: QS World University Rankings, Times Higher Education World University Rankings, "Top-200 Ukraine" rating). The criterion of "recognition by applicants" is the presence of a university, academy, institute in the top 5 institutions of higher education with the largest number of applications for admission submitted by applicants. The developed methodology for rating institutions of higher education based on the criteria of "recognition by experts" and "recognition by applicants" was tested, using the example of universities, academies, institutes of the Kharkiv city in the conditions of modernization of the HEI network in Ukraine. Based on the results of the rating, it was found that only 10 institutions of higher education (29.41%) of the Kharkiv city passed the minimum barrier of three points and confirmed the right to join the modernized HEI network in Ukraine. **Originality:** the developed methodology for rating institutions of higher education differs from the already existing ratings of universities, academies, and institutes by combining the criteria of "recognition by experts" and "recognition by applicants". **Practical value:** the developed methodology for rating institutions of higher education, based on the criteria of "recognition by experts" and "recognition by applicants", is relevant in the context of the large-scale modernization of the HEI network in Ukraine announced by the Ministry of Education and Science.

Key words: rating; institution of higher education; modernization; expert; applicant.

Відомості про авторів / About the Authors

Шевченко Інна Юріївна — доктор економічних наук, професор, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, декан факультету управління та бізнесу, професор кафедри економіки і підприємництва, м. Харків, Україна; e-mail: shevchenko.khnadu@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0758-9244>. Моб. (066) 187-28-30.

Shevchenko Inna — Dr.Sc. in Economics, Professor, Kharkiv National Automobile and Highway University, Dean of the Faculty of Management and Business, Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv, Ukraine.

Тодорова Аліна Сергіївна — здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, м. Харків, Україна.

Todorova Alina — higher education student of the first (bachelor's) level, Kharkiv National Automobile and Highway University, Kharkiv, Ukraine.